

Punainen Risti

***Lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja
lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin.***

New Yorkissa 25.5.2000 tehty lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin on tullut Suomen osalta voimaan 10.5.2002 (SopS 31/2002). Pöytäkirja on voimassa 124 valtiossa (6.1.2009).

**Sodassakin
on säännöt.**

Lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin

Tämän pöytäkirjan sopimusvaltiot, jotka

ovat lapsen oikeuksien yleissopimuksen saaman valtavan tuen rohkaisemia, sillä se osoittaa, että pyrkimykseen edistää ja suojella lapsen oikeuksia on sitouduttu laajalti,

vahvistavat, että lasten oikeudet vaativat erityistä suojelua, ja vaativat, että lasten tilannetta parannetaan jatkuvasti ilman erottelua ja että heille annetaan mahdollisuus kehitykseen ja koulutukseen rauhallisissa ja turvallisissa olosuhteissa,

ovat huolestuneita aseellisten selkkausten haitallisesta ja laajalle levinneestä vaikutuksesta lapsiin sekä niistä pitkäaikaisista vaikutuksista, joita tällä on rauhan, turvallisuuden ja kehityksen kestävyYTEEN, tuomitsevat sen, että lapset joutuvat hyökkäyksen kohteeksi aseellisissa selkkauksissa ja että hyökkäyksiä kohdistetaan suoraan kansainvälisen oikeuden suojelemiin kohteisiin, joista osassa, kuten kouluissa ja sairaaloissa on huomattavasti lapsia,

kiinnittävät huomiota kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännön hyväksymiseen ja erityisesti siihen, että perussäännön mukaan alle 15-vuotiaiden lasten ottaminen tai värväminen kansallisiin asevoimiin tai heidän käyttämisensä osallistumaan aktiivisesti vihollisuuksiin sekä kansainvälisissä että kansallisissa aseellisissa konflikteissa on sotarikos,

katsovat sen vuoksi, että lapsen oikeuksien yleissopimuksen suojaamien oikeuksien täytäntöönpanon vahvistamiseksi on tarpeen suojella lapsia enemmän joutumiselta aseellisiin selkkauksiin,

kiinnittävät huomiota siihen, että lapsen oikeuksien yleissopimuksen 1 artiklan mukaan yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä, ellei lapsen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin,

ovat vakuuttuneita siitä, että yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja, jolla korotetaan asevoimiin värvättävien ja vihollisuuksiin osallistuvien henkilöiden vähimmäisikää, vahvistaa sen periaatteen soveltamista, että kaikissa lapsia koskeissa toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu,

kiinnittävät huomiota siihen, että joulukuussa 1995 pidetty Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun 26. kansainvälinen konferenssi suositteli muun muassa, että selkkauksen osapuolten tulisi ryhtyä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistaakseen, että alle 18-vuotiaat lapset eivät osallistu vihollisuuksiin,

suhtautuvat myönteisesti siihen, että kesäkuussa 1999 hyväksyttiin yksimielisesti Kansainvälisen työjärjestön yleissopimus nro 182, joka koskee lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi, ja jossa kielletään muun muassa lasten pakkovärväys heidän käyttämisekseen aseellisessa selkkauksessa,

tuomitsevat äärimmäisen huolestuneina sen, että valtion asevoimista erilliset aseistautuneet ryhmät värväävät, kouluttavat ja käyttävät lapsia valtion rajojen sisällä tapahtuvien ja valtion rajat ylittävien vihollisuuksien aikana sekä tiedostavat lapsia värväviEN, kouluttavien ja käyttävien ihmisten vastuun tältä osin,

palauttavat mieleen, että jokaisella aseellisen selkkauksen osapuolella on velvollisuus noudattaa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden määräyksiä,

korostavat, että tämä pöytäkirja ei vaikuta Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämääriin ja periaatteisiin, mukaan luettuna 51 artiklan päämäärä ja periaatteet, eikä asiaan liittyviin humanitaarisen oikeuden määräyksiin,

pitävät mielessä, että rauhalliset ja turvalliset olosuhteet, jotka perustuvat peruskirjan päämäärien ja periaatteiden täysimääräiseen kunnioittamiseen ja sovellettavien ihmisoikeusasiakirjojen noudattamiseen, ovat välttämättömiä lasten täysimääräiselle suojelulle, erityisesti aseellisten selkkausten ja vieraan valtion miehityksen aikana,

tiedostavat niiden lasten erityistarpeet, jotka ovat taloudellisen tai yhteiskunnallisen asemansa tai sukupuolensa vuoksi erityisen alttiita tämän pöytäkirjan vastaiselle värväykselle tai käytölle vihollisuuksien aikana,

ovat tietoisia tarpeesta ottaa huomioon merkittävät taloudelliset, yhteiskunnalliset ja poliittiset syyt sille, että lapset joutuvat aseellisiin selkkauksiin,

ovat vakuuttuneita tarpeesta vahvistaa kansainvälistä yhteistyötä tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon osalta sekä tukea aseellisten selkkausten uhreiksi joutuneiden lasten ruumiillista ja psyykkis-sosiaalista kuntoutumista ja yhteiskuntaan uudelleen sopeutumista,

kannustavat yhteiskuntaa ja erityisesti lapsia ja lapsiuhreja osallistumaan tiedon jakamiseen sellaisista tiedotus- ja koulutusohjelmista, jotka koskevat pöytäkirjan täytäntöönpanoa,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistaakseen, etteivät niiden asevoimien alle 18-vuotiaat jäsenet suoranaisesti osallistu vihollisuuksiin.

2 artikla

Sopimusvaltiot varmistavat, ettei niiden asevoimiin värvätä alle 18-vuotiaita henkilöitä pakolla.

3 artikla

1. Sopimusvaltiot nostavat lapsen oikeuksien yleissopimuksen 38 artiklan 3 kappaleessa mainittua vähimmäisikää, joka vaaditaan niiden kansallisiin asevoimiin vapaaehtoisina värvättäviltä henkilöiltä, ottaen huomioon kyseisen artiklan sisältämät periaatteet ja tunnustaen sen, että yleissopimuksen mukaan alle 18-vuotiaat henkilöt ovat oikeutettuja erityiseen suojeluun.

2. Ratifioidessaan tämän pöytäkirjan tai liittyessään siihen kukin sopimusvaltio tallettaa sitovan selityksen, jossa mainitaan sen kansallisiin asevoimiin vapaaehtoisina värvättäviltä henkilöiltä vaadittava vähimmäisikä ja ne takeet, jotka se on hyväksynyt varmistaakseen, ettei värväys tapahdu pakolla.

3. Sopimusvaltiot, jotka sallivat alle 18-vuotiaiden henkilöiden värväyksen vapaaehtoisina kansallisiin asevoimiinsa, varmistavat takeet vähintään sille, että:

a) värväys perustuu todelliseen vapaaehtoisuuteen;

b) kyseisen henkilön vanhemmat tai lailliset huoltajat ovat kaikista asiaan vaikuttavista selkeistä tiedoista antaneet värväykselle suostumuksensa;

c) värvättävät henkilöt ovat täysin tietoisia asepalvelukseen liittyvistä velvollisuuksista;

d) värvättävät henkilöt todistavat ikänsä luotettavasti ennen heidän hyväksymistään kansalliseen asepalvelukseen.

4. Kukaan sopimusvaltio voi milloin tahansa vahvistaa selitystään antamalla sitä koskevan ilmoituksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, joka ilmoittaa asiasta kaikille sopimusvaltioille. Ilmoitus tulee voimaan sinä päivänä, jona pääsihteeri vastaanottaa sen.

5. Tämän artiklan 1 kappaleen vaatimus vähimmäisiän nostamisesta ei koske sopimusvaltion asevoimien ylläpitämiä tai niiden valvonnassa olevia kouluja, joiden osalta noudatetaan lapsen oikeuksien yleissopimuksen 28 ja 29 artiklan määräyksiä.

4 artikla

1. Valtion asevoimista erillisten aseistautuneiden ryhmien ei tulisi missään olosuhteissa värvätä alle 18-vuotiaita henkilöitä tai käyttää heitä vihollisuuksien aikana.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin ehkäistäkseen tällaisen värväyksen ja käytön, mukaan lukien oikeudelliset toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tällaisen käytännön kieltämiseksi ja säätämiseksi rangaistavaksi teoksi.

3. Tämän artiklan soveltaminen ei vaikuta minkään aseellisen selkkauksen osapuolen oikeudelliseen asemaan.

5 artikla

Minkään tässä pöytäkirjassa ei katsota estävän sellaisia sopimusvaltion lainsäädännön tai kansainvälisten asiakirjojen ja humanitaarisen oikeuden määräyksiä, jotka paremmin edistävät lapsen oikeuksien toteutumista.

6 artikla

1. Kukaan sopimusvaltio ryhtyy kaikkiin tarvittaviin oikeudellisiin, hallinnollisiin ja muihin toimenpiteisiin varmistaakseen tämän pöytäkirjan määräysten tehokkaan täytäntöönpanon ja soveltamisen lainkäyttöalueellaan.

2. Sopimusvaltiot sitoutuvat saattamaan tämän pöytäkirjan periaatteet ja määräykset yleisesti sekä aikuisten että lasten tietoon ja edistämään niiden soveltamista asianmukaisin keinoin.

3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistaakseen, että niiden lainkäyttöalueella olevat henkilöt, jotka värvätään tai joita käytetään vihollisuuksien aikana tämän pöytäkirjan vastaisesti, kotiutetaan tai muutoin vapautetaan palveluksesta. Sopimusvaltiot myöntävät näille henkilöille tarvittaessa asianmukaista apua tukeakseen heidän ruumiillista ja henkistä toipumistaan ja uudelleen yhteiskuntaan sopeutumistaan.

7 artikla

1. Sopimusvaltiot tekevät yhteistyötä tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon osalta, mukaan luettuna pöytäkirjan vastaisen toiminnan ehkäiseminen ja tämän pöytäkirjan vastaisten tekosten uhrien kuntouttamisen ja uudelleen yhteiskuntaan sopeutumisen tukeminen, esimerkiksi teknisen yhteistyön ja taloudellisen avun muodossa. Tällaiseen avunantoon ja yhteistyöhön ryhdytään neuvottelemalla asianomaisten sopimusvaltioiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.

2. Sopimusvaltiot, joilla on mahdollisuus siihen, antavat apua olemassaolevien monenvälisten, kahdenvälisten tai muiden ohjelmien taikka esimerkiksi Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen sääntöjen mukaisesti perustetun vapaaehtoisen rahaston kautta.

8 artikla

1. Kukin sopimusvaltio antaa kahden vuoden kuluessa siitä, kun pöytäkirja on tullut sen osalta voimaan, lapsen oikeuksien komitealle raportin, johon sisältyvät perusteelliset tiedot toimenpiteistä, joihin sopimusvaltio on ryhtynyt pöytäkirjan määräysten täytäntöönpanemiseksi, mukaan luettuna osallistumista ja värväystä koskevien määräysten täytäntöönpanoa koskevat toimenpiteet.

2. Annettuaan perusteellisen raporttinsa kukin sopimusvaltio sisällyttää mahdolliset pöytäkirjan täytäntöönpanoa koskevat lisätiedot niihin raportteihin, joita se antaa lapsen oikeuksien komitealle yleissopimuksen 44 artiklan mukaisesti. Muut pöytäkirjan sopimusvaltiot antavat raportin joka viides vuosi.

3. Lapsen oikeuksien komitea voi pyytää sopimusvaltiolta tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoon liittyviä lisätietoja.

9 artikla

1. Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille, jotka ovat yleissopimuksen sopimuspuolia tai jotka ovat allekirjoittaneet sen.

2. Tämä pöytäkirja tulee ratifioida ja se on avoinna liittymistä varten kaikille valtioille. Ratifioimis- tai liittymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

3. Pääsihteerin, joka toimii yleissopimuksen ja pöytäkirjan tallettajana, ilmoittaa kaikille yleissopimuksen sopimusvaltioille ja yleissopimuksen allekirjoittaneille valtioille jokaisesta talletetusta selityksestä 13 artiklan nojalla.

10 artikla

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua kymmenennen ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.

2. Kunkin sellaisen valtion osalta, joka ratifioi tämän pöytäkirjan tai liittyy siihen sen voimaantulon jälkeen, pöytäkirja tulee voimaan yhden kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona kyseinen valtio on tallettanut ratifioimis- tai liittymiskirjansa.

11 artikla

1. Sopimusvaltio voi irtisanoa tämän pöytäkirjan milloin tahansa antamalla siitä kirjallisen ilmoituksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, joka sen jälkeen ilmoittaa irtisanomisesta muille yleissopimuksen sopimusvaltioille ja kaikille yleissopimuksen allekirjoittaneille valtioille. Irtisanominen tulee voimaan yhden vuoden kuluttua siitä päivästä, jona pääsihteerin on vastaanottanut ilmoituksen. Jos pöytäkirjan irtisanova sopimusvaltio on kuitenkin vuoden määräajan päättyessä aseellisen selkkauksen osapuolena, irtisanominen ei tule voimaan ennen kyseisen aseellisen selkkauksen päättymistä.

2. Irtisanominen ei vapauta sopimusvaltiota tähän pöytäkirjaan perustuvista velvoitteista sellaisten tekosten osalta, jotka tapahtuvat ennen irtisanomisen voimaantulopäivää. Irtisanominen ei myöskään millään tavalla vaikuta sellaisen asian käsittelyn jatkamiseen, joka jo on lapsen oikeuksien komitean käsiteltävänä ennen irtisanomisen voimaantulopäivää.

12 artikla

1. Sopimusvaltio voi ehdottaa pöytäkirjan muutosta ja tallettaa muutosehdotuksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan. Tämän jälkeen pääsihteerin toimittaa muutosehdotuksen sopimusvaltioille ja pyytää niitä ilmoittamaan, kannattavatko ne sopimusvaltioiden kokouksen koolle kutsumista muutosehdotuksen käsittelyä ja siitä äänestämistä varten. Mikäli neljän kuukauden kuluessa muutosehdotuksen toimittamisesta vähintään yksi kolmasosa

sopimusvaltioista ilmoittaa kannattavansa kokouksen koolle kutsumista, pääsihteeri kutsuu kokouksen koolle Yhdistyneiden Kansakuntien alaisuudessa. Kokouksessa läsnäolevien ja äänestävien sopimusvaltioiden enemmistöllä hyväksytty muutos toimitetaan Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen hyväksyttäväksi.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti hyväksytty muutos tulee voimaan, kun Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous on sen hyväksynyt ja kun sopimusvaltioiden kahden kolmasosan enemmistö on hyväksynyt sen.

3. Kun muutos tulee voimaan, se sitoo niitä sopimusvaltioita, jotka ovat hyväksyneet sen, ja muut sopimusvaltiot ovat edelleen tämän pöytäkirjan ja aikaisemmin hyväksymiensä muutosten sitomia.

13 artikla

1. Tämä pöytäkirja, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien arkistoon.

2. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri toimittaa tämän pöytäkirjan oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille yleissopimuksen sopimusvaltioille ja kaikille yleissopimuksen allekirjoittaneille valtioille.